

<https://doi.org/10.37919/0201-419X-2025.102.13>

УДК 82'42:327.88(470:477)"2022/2025

МОВНА ПРАГМАТИКА ПОЛІТИЧНОГО МІФУ ЯК ЖАНРУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СПОТВОРЕННЯ РЕАЛІЙ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

ФЕДОРЕНКО

Леся Романівна,

аспірантка,
Національна академія Служби
безпеки України;

вул. М. Максимовича, 22, м. Київ,
03066;

e-mail: lesyafedorenko@gmail.com

ORCID: 0009-0007-3082-3939

Lesya

FEDORENKO,

Postgraduate student,
National Academy of the Security
Service of Ukraine;

22 M. Maksymovycha St., Kyiv 03066,
Ukraine;

e-mail: lesyafedorenko@gmail.com

У статті схарактеризовано природу і дієвість політичного міфу як різновиду когнітивної зброї, інструменту лінгвоментального впливу на колективну свідомість соціуму, що їх активно використовує країна-агресор для інформаційного спотворення причин та подій російсько-української війни. Засвідчено, що характерне для ворожої пропаганди медійне застосування міфів – це потужна психолінгвальна технологія впливу на колективну свідомість, яка передбачає маніпулятивне слововживання (лексеми, висловлення, прецедентні одиниці) та специфічної побудови текстів.

Проаналізовано один із ключових політичних міфів – «відродження в Україні нацизму і фашистської ідеології», який

російська пропаганда використовує для виправдання агресії. Простежено мовну прагматику лексичних компонентів, лексико-синтаксичних структур, образних засобів міфологізації дискурсу сучасної російсько-української війни. Підкреслено, що вивчення лінгвопрагматики текстів політичного міфу має стати частиною стратегії деміфологізації як засобу протидії ворожій пропаганді в реалізації інформаційно-психологічних операцій проти України.

Ключові слова: *міф, політичний міф, мовна свідомість, мовна прагматика, мовна маніпуляція, метафора, образ.*

У суспільній свідомості міфи посідають особливе місце. Вони є одним із способів вираження ставлення людини до навколишнього світу, сприйняття дійсності та бачення майбутнього. Це також один з актуальних форматів раціонально-емоційного моделювання суспільних відносин: застосовані в певному когнітивному ракурсі ключові морально-етичні цінності, емпатичні для соціуму символи, образи, метафори стають ефективними інструментами заступання реального уявним. Відтак інтегрування, вживлення «потрібних» міфів у когнітивно-мовну картину світу (національну, соціумну чи індивідуальну) стало ефективною пропагандистською технологією, яка, спираючись на ключові, найбільш знакові для спільноти історичні події та культурні традиції, маніпулятивно оперуючи базовими ціннісними й мовними концептами, конструює необхідну пропаганді суспільно-політичну реальність.

Згідно з антропологічною теорією Клода Леві-Строса, міф належить одночасно і до мовних, і до позамовних явищ. Він генетично закорінений у лінгвокультурних традиціях минулого, але завжди семіотично проектується на сучасність. Тому його сприймання й трактування в кожен конкретний період і в кожній комунікативній ситуації мотивоване тим, що «події, які відбувалися згодом в якийсь проміжок часу, утворюють ще й постійну структуру. І вона одночасно належить до минулого, теперішнього і майбутнього» [Леві-Строс 1997: 198]. Водночас швейцарський філософ культури К.-Г. Юнг вважає міфи незмінними та постійно відтворюваними патернами, оскільки сучасне суспільство ретранслює ті самі архаїчні міфи, але

перетворює їх, відбиваючи актуальну реальність [див. також: Легеза 2019: 55–56]. Саме тому, повертаючись до цитованої праці Леві-Строса, «ніщо так не схоже на міфічну думку, як політична ідеологія» [Леві-Строс 1997: 198].

Оновлюючи концепцію фундаментальності й архаїчності міфу, яка домінувала в працях попередників, а також спрямовуючи теорію й методологію міфодосліджень у річище семіотики, Р. Барт доводить, що міф є невід’ємним компонентом когнітивної системи сучасної людини й атрибутом сучасного мовомислення, який «має подвійну функцію: він і позначає, і повідомляє, і дає зрозуміти та нав’язує» [Barthes 1970: 190]. На думку дослідника, міф є надбудовою над словом, мовою, він має гнучку природу, тому здатен активно реагувати на дійсність, набуваючи нових значень і відтінків. Умотивування низки визначальних ознак міфу (як-от динамічність / змінність, адресність, наявність численних означників, здатність трансформувати культурно-історичний зміст у природний, репрезентувати ілюзорні ідеї та факти як реальні) сприйнятне і для сучасних українських дослідників [Легеза 2019: 58].

Реагуючи на сучасні тенденції до поєднання пізнавальних методик і концепцій суміжних галузей гуманітарного знання, сьогоденні підходи до вивчення політичного міфу в контексті гібридної війни засвідчують перетин дослідницьких інтересів лінгвістики та політології. Зокрема, схарактеризовані в політологічних працях М.Ф. Головатого експлікативна (роз’яснювальна) та маніпулятивна функції політичного міфу [Головатий 2006: 41] безпосередньо корелюють з однойменними мовними стратегіями та підпорядкованими їм лінгвальними одиницями й засобами. Суголосні проблеми та сумірні тенденції і явища мовознавці виявляють та описують на матеріалі інших жанрів політичного дискурсу та дискурсу війни, вказують на особливості текстової актуалізації ключового для мовної картини воєнного періоду концепту «війна» [Яворська 2016]; [Сюта 2023; 2024]; [Тараненко 2023].

Мета пропонованої наукової розвідки – проаналізувати мовну прагматику текстів – вербалізаторів політичного міфу про «відродження в Україні нацизму і фашистської ідеології», який російська пропаганда використовує як інструмент

маніпулятивного спотворення причин розв'язання і реалій ведення російсько-української війни.

Згідно з визначенням в «Енциклопедії сучасної України», *міф* (від грец. Μῦθος – слово, мова, сказання) – це розповідь, що відтворює у вербальній формі та фіксує в колективній пам'яті архаїчні вірування давніх народів; специфічний спосіб сприйняття та пояснення механізму взаємодії людини, суспільства та природи; модель спрощеної, переважно ірраціональної, але цілісної інтерпретації картини світу; витвір народної фантазії; неправдиві, некритичні, відірвані від дійсності концепції та уявлення. Надалі він став специфічною формою передавання суспільного досвіду, ключовим фактором формування соціальної пам'яті і прищеплення правил соціальної поведінки, формування системи ціннісних орієнтацій [Бойко 1970]. Очевидною є схожість поняття *міфу* з поняттям *нарративу*, який також має здатність формувати ставлення до певної події чи явища, моделювати або коригувати суспільні настрої, побутувати як «текст ідеології». Найпомітніша збіжність *міфу* та *нарративу* полягає в тому, що, цілеспрямовано застосовуючи когнітивно-мовні моделі, вони маніпулятивно впливають на масову свідомість, формують потрібну ідеології картину світу, деформують колективну свідомість соціуму та мовно-культурну пам'ять, наповнюючи значущі для національної історії концепти спотвореним змістом та конотаціями.

Міф інтерпретує реальність за допомогою мовних знаків і символів. В умовах сьогоденної війни саме з цією здатністю пов'язане його використання як когнітивно-мовної зброї, інструмента інформаційно-психологічних операцій, що їх активно веде ворожа пропаганда проти України, фальсифікуючи історичні факти й події, а також спотворюючи сприймання сучасної соціально-політичної реальності. При цьому «найбільш поширеною формою формування хибної соціальної реальності в об'єктах інформаційного впливу є фейки як квазіміф» [Горбенко 2021: 36–37].

Вивчення лексико-семантичних, морфологічних, синтаксичних, функціонально-стилістичних параметрів конкретних міфотекстів дає змогу пізнати, як міфи формують мовну й концептуальну картини світу та впливають на світосприймання

і свідомість індивіда й соціуму загалом. Окрему увагу в цьому вимірі варто звернути на *тропи* (метафори, метонімії, порівняння, антитези), які ґрунтовані на вторинних (переносних, образних) значеннях, унаочнюють, опредметнюють абстрактні поняття, а тому дають змогу досягти бажаного виразально-зображального ефекту або увиразнити, посилити його для інтенсифікації впливу на емоційно-чуттєву сферу людини [Тараненко 2004: 692–693]. За нашим спостереженням, для політичного міфу найбільш актуальним різновидом тропів є метафора «як образна форма раціональності, лінгвоментальний інструмент пізнання і перетворення світу <...> вона широкоживана в науковому, політичному та інших дискурсах» [Kravets, Siuta 2023: 439]. При цьому принципово важливо наголосити, що прагматику метафори в тексті політичного міфу як інструмента здійснення інформаційно-психологічних операцій визначає не орнаментальна (стилістична окраса), а маніпулятивна функція, здатність через асоціативно-сміслові зв'язки впливати на свідомість окремих мовців і соціуму загалом.

У сучасній російській пропагандистській міфотворчості, спрямованій проти України, засадничими є міфи політичні. Вони покликані не лише забезпечити політико-історичне умотивування, виправдання війни, а мають створити підґрунтя для коригування ціннісних орієнтирів, формування «потрібної», ідеологічно стрункої мовно-концептуальної картини світу. Активно застосовувані з цією метою лінгвальні технології масового впливу «в умовах інформаційно-психологічної війни за допомогою міфодизайну дають змогу «прописувати» світогляд мас від незначної зміни акцентів до повного переписування історії, приховано керувати масовим несвідомим» [Зеленін 2018: 60].

Політичний міф про «відродження в Україні нацизму і фашистської ідеології» – чільний серед тих, які з кінця 2013 – початку 2014 року послідовно й системно тиражують підконтрольні владі російські інформаційні агентства для виправдання анексії Криму та захоплення частини Донецької й Луганської областей, а від 24 лютого 2022 року – для пояснення причин неспровокованого повномасштабного вторгнення в

Україну, яке суперечить усім засадам міжнародного права. Тексти пропагандистських медійних повідомлень, які безпосередньо апелюють до згаданого міфу чи опосередковано спираються на нього, щільно насичені словами та словосполученнями, які відверто спотворюють історичні факти й події і транслиують негативну аксіологію, а часто й мовну агресію щодо українців і держави Україна.

Зокрема, 18 березня 2014 року інформагентство ТАСС процитувало заяву В. Путіна щодо приєднання Криму до РФ. Ключовими для тексту цієї заяви є негативнооцінні номінації *націоналісти, неонацисти, антисеміти, русофоби, ідейні спадкоємці Бандери, поплічника Гітлера* які ретроспективно апелюють до реальності, політичного досвіду та історичної пам'яті Другої світової війни. Уживання цих номінацій щодо українців – учасників Революції Гідності зумовлює проєктування на них повного спектру історичної негачії: *«Ті, хто стояв за останніми подіями на Україні, переслідували інші цілі. Вони готували державний переворот, черговий. Планували захопити владу не зупиняючись ні перед чим. В хід були запущені і терор, і вбивства, і погроми. Головними виконавцями перевороту стали націоналісти, неонацисти, русофоби і антисеміти. Але вже всім стало вкрай зрозуміло, що саме мають намір в подальшому робити ідейні спадкоємці Бандери, поплічника Гітлера в часи Другої світової війни», – застеріг Путін* (<https://tass.ru/politika/1056025>, дата фіксації: 18.03.2014). Імпліцитно властиву згаданим номінаціям негативну оцінність у тексті посилюють відверті вигадки про начебто захоплення влади, переворот, терор, вбивства, погроми, які збурюють колективне сприймання і викликають засудження подій в Україні – власне, досягаючи мети пропагандистських меседжів. Поза свідомістю «споживачів» цієї пропагандистської маніпуляції залишається правда про те, що насправді Революція Гідності розпочалася як мирний протест, допоки силовики за розпорядженням адміністрації президента Януковича не почали жорстокий розгін демонстрантів.

Послідовно й системно плекаючи успадковані традиції радянської ідеології, російська пропаганда спотворює значення номінації *націоналіст* («прихильник ідеології націоналізму, що

ставить інтереси власної нації, її суверенітет, культуру, мову, безпеку вище за особисті чи групові інтереси; людина, віддана своїй нації, що виступає за створення або захист національної держави, національне визволення та самовизначення» [Казьмирчук 2014]). Уживаючи її як шаблону дискримінаційну характеристику особи, пропагандисти стирають семантико-оцінні межі із словом *нацист* («прихильник *нацизму*, екстремістської, ультраправої ідеології та руху 1919–1945 років, що базується на расовій перевазі (особливо ідеї «арійської раси»), антисемітизмі, антидемократизмі, мілітаризмі та тотальному контролю держави» [Галушко 2010]). На ґрунті свідомого, але цілковито неправомірного зближення цих нетотожних понять постає маніпулятивна підміна змістів і тиражується політичний міф, що виправдовує російську військову агресію для широкої аудиторії – і внутрішньої, і зовнішньої. Обтяжена негативною історичною конотацією лексема *нацисти* стає узвичаєною для споживача російської пропагандистської інформації політичною інвективною громадян сьогоденної України.

Ще один поширений мовний ярлик, використаний у згаданій публікації, – *Бандера – поплічник Гітлера*. Називаючи громадян України *ідейними спадкоємцями Бандери*, пропагандисти вибудовують абсолютно неправомірний, алогічний, але дієвий для маніпуляції свідомістю пересічного не обізнаного з історичними фактами й сучасними українськими реаліями росіянина асоціативний конструкт *українці – ідейні спадкоємці Гітлера*.

Водночас, використовуючи бінарну опозицію «ворог – друг», російська пропаганда цілеспрямовано «вживлює» у свідомість своєї аудиторії позитивну, схвальну оцінку імперсько-загарбницьких дій В. Путіна, виправдовує їх тим, що він начебто «застеріг» від «відродження нацизму». Означальний займенник *всім*, який вказує на загальну кількість осіб, не називаючи їх, разом із присудковим словом *зрозуміло* виражають інтенцію ствердження, що створює ілюзію правильності висловлених суджень і повної згоди із ними переважної більшості людей.

Такий самий маніпулятивний прийом часто використовують пропагандистські публікації, що виправдовують анексію

Криму, яка насправді суперечить нормам міжнародного права, напр.: *«Крим залишиться рідним домом для представників усіх народів, які там проживають, але він ніколи не буде бандерівським»*, – заявив Путін у своєму зверненні до парламентарів і голів регіонів РФ (<https://tass.ru/politika/1056123>, дата фіксації: 18.03.2014). Ідеологічна метафора з концептуальним позитивно забарвленим поняттям «дім», що поєднане з інтимізувальним епітетом *рідний* (*рідний дім для представників усіх народів*), створює ілюзію «правильності» анексії Криму. Тобто у свідомості реципієнта метафора *рідний дім* має викликати позитивні відчуття захищеності, затишку, спокою, родини, тепла. При цьому поза контекстом залишається історична правда про депортацію кримських татар – наймасштабнішу і найтрагічнішу акцію примусового переселення, здійснених сталінським режимом, яку сучасні дослідники й офіційні інституції України справедливо кваліфікують як один із найжорстокіших і наймасштабніших актів геноциду.

Для більш ефективного сугестивного впливу на читацьку й слухацьку аудиторію російські інформантства використовують медійний жанр інтерв'ю. Адже інформація від імені «очевидця» психологічно переконливіша: вона викликає більше довіри в адресата, тому активніше спонукає його до «потрібних» пропаганді висновків. Особливо, якщо «очевидець» є перебіжчиком з «ворожого табору». У 2019 році цей прийом було використано в інтерв'ю з колишнім співробітником СБУ Василем Прозоровим, який утік до Москви і почав провадити інформаційно-пропагандистську діяльність, спрямовану на дискредитацію України. У цьому інтерв'ю зрадник стверджує: *нацистська і фашистська ідеологія стрімко і широко поширюється в частинах Збройних сил і Нацгвардії України*. Надалі «правдивість», «достовірність» пропонованої інформації імітує мова від першої особи з акцентом на особовому займеннику *я*, а дієслова у формі дійсного способу (*я бачив; я вже не кажу, я на власні очі бачив*) увиразнюють модальність ствердження: *Розповідаючи про злочини силових структур України на території АТО..., не можна не згадати, що це стає багато в чому [можливим] завдяки тому, що в силових*

структурах найбільше поширення отримують нацистські і фашистські погляди, – сказав він [Прозоров. – Л.Ф.]. – Я зараз не кажу вже про добробати (так звані добровольчі батальйони – прим. ТАСС), у яких це є часто-густо: я на власні очі бачив у них на шоломах і свастики, і подвійні блискавки, і татування зі свастикою, і вітають вони один одного скиданням рук доверху, в спальних розташуваннях у них прапори висять зі свастикою [і символами] есесівських дивізій (<https://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/6254771>, дата фіксації: 25.03.2019). Ключовими одиницями в проілюстрованому фрагменті інтерв'ю є слова і висловлення – ідеологічно навантажені мовно-часові маркери реальності Другої світової війни: *нацистський, фашистський, свастика, подвійні блискавки* (емблема СС), *есесівські дивізії, скидання рук доверху* (рос. *вскидывание рук*) як нацистське вітання. Для посилення запрограмованої і критично необхідної для сугестивно-пропагандистського впливу негації використано лексему *злочини* як характеристику дій Збройних сил України та Національної гвардії України. У пропагандистській інтерпретації, яку підтримують і поширюють російські медійні публікації, вона фактично синонімізується з поняттям *терор*.

Також прикметною щодо цілеспрямованої дискредитації українських захисників є іронія, що імплікована в оцінній синтагмі *так звані добровольчі батальйони*. Лексичний маркер повторюваності *часто-густо* створює ілюзію системності поширення описуваного вигаданого явища.

Маніпулятивно оперуючи політичним міфом про «відродження в Україні нацизму і фашистської ідеології», ворожі пропагандистські медійні ресурси активно застосовують мовну стратегію ярликування. Пор.: *Росія неодноразово попереджала про те, що будь-які загрози з нацизмом і фашизмом, будь-які спроби з боку країн Заходу виправдати дії тієї хунти, яка сьогодні захопила владу в Україні, можуть призвести до жертв* (<https://ria.ru/20140503/1006421348.html>, дата фіксації: 03.05.2014). Крім лексичних ярликів *нацизм* і *фашизм*, тут ужито також номінацію *хунта* («військовий режим, диктатура»; «2. орган або група осіб, що організують змову з метою захоплення влади і встановлення диктатури» [<https://vue.gov.ua/Хунта>]) як підкреслено негативну оцінку української влади.

Таку оцінність інтенсифікує образ можливої жертви (*можуть призвести до жертв*). Повідомлення містить приховану політично-емоційну інвективу – звинувачення української влади в намаганні протистояти сепаратистським рухам, що насправді були спрямовані на руйнування цілісності держави Україна і відбувалися за підтримки російського військово-політичного керівництва. Натомість, маніпулюючи мовною модальністю (пор. сугестивність дієслівно-прислівникової конструкції *неодноразово попереджала*), пропаганда моделює образ російської влади як «миротворця», «борця за долю народу Донбасу».

Після початку повномасштабного вторгнення увага російської пропаганди до аналізованого міфу не тільки не послабилася, а й навпаки, набула нових масштабів. Про це свідчить, наприклад, лексика інтерв'ю, проведеного на початку 2023 року з представником однієї з гілок влади країни-агресора й поширеного в медіа: *Зараз ми маємо справу з проявами неонацизму в сучасній Україні. Чому і як, на ваш погляд, вийшло, що **зрадники і фашисти** стали національними героями на Україні?* (<https://ria.ru/20230506/bastrykin-1869952721.html>, дата фіксації: 06.05.2023). Відповіді респондента передбачувано відбуваються в світоглядно-парадигмальній рамці, вибудованій ідеологічними запитамі пропаганди: *Після більш ніж 70 років з дня великої перемоги над нацистською Німеччиною і викорінення фашизму військове й політичне керівництво України не лише робить ретельні спроби відродження на своїй території згубної нацистської ідеології, але й послідовно реалізує політику геноциду по відношенню мирних жителів Донбасу... Через роки Росія знову веде запеклу боротьбу з нацизмом, що захопив Україну* (<https://ria.ru/20230506/bastrykin-1869952721.html>, дата фіксації: 06.05.2023). Оперуючи сконструйованим політичним міфом та дражливими для свідомості російського споживача інформації наративами, конструкціями, номінаціями, образами (*перемога над нацистською Німеччиною; викорінення фашизму; спроби відродження нацистської ідеології; політика геноциду по відношенню до мирних жителів Донбасу; боротьба з нациз-*

мом, що захопив Україну), влада РФ не тільки поширює, а й неухильно закріплює через медіа думку про нібито високу історичну місію Росії в боротьбі з так званим «українським нацизмом». Уявну велич цієї місії в тексті вербалізують або додатково підтримують епітетні оцінні конструкції (*велика перемога, запекла боротьба*) та прислівникові маркери (*послідовно, знову*). Для аудиторії, яка критично-аналітично сприймає медійні повідомлення, має випрацювані навички інформаційної українського мовця облудність цих формулювань, як і сутність ворожої пропаганди загалом, є очевидною.

Прагнучи виправдати тривалу гібридну війну, а особливо – розпочате у 2022 році повномасштабне вторгнення в Україну, ворожа пропаганда, підконтрольні російські пропагандистські медіа активно використовують цілеспрямовану міфологізацію, створюють уявну реальність, яка суттєво спотворює первісну реальність. Цей процес – потужна психолінгвальна технологія активування в колективній свідомості соціуму одних («потрібних») та периферизації, ментального пригнічення інших (небажаних) пластів історичної пам'яті, які відбуваються, зокрема, через спекулятивне вживання певних символів та ритуалів, контекстуальну маніпуляцію словами, висловленнями, текстами, метафорами та іншими стилістичними засобами. Оперуючи ними, пропагандистські наративи стимулюють, а часто й «програмують» певні типи сприймання, реакції та емоційної поведінки соціуму. Показовий із цього погляду міф «відродження в Україні нацизму і фашистської ідеології». Використані для створення мовні засоби й стратегії (бінарна опозиція «свій – чужий», метафори, гіперболи, емоційно-оцінна лексика, фразеологічні звороти, прийом ярликування) потребують поглибленого лінгвістичного вивчення у ракурсі україноцентричної деміфологізації, а також задля вибудовування ефективних психолінгвальних технологій протидії ворожій пропаганді.

Бойко О.Д. Міф. *Енциклопедія сучасної України*. Т. 21. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 1970. URL: <https://esu.com.ua/article-68964>

Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Хунта>
Галушко К.Ю. Нацизм. *Енциклопедія історії України*. Т. 7. Київ: Наукова думка, 2010.

Головатий М.Ф. Політична міфологія: навч. посібник. Київ, 2006.

Горбенко Ю. Особливості використання міфів у гібридній російсько-українській війні. *Вісник Львівського університету. Серія: Психологічні науки*. 2021. Вип. 10. С. 32–38. <https://doi.org/10.30970/PS.2021.10.5>

Зеленін В.В. Історичний міфодизайн як психотехнологія сучасної інформаційно-психологічної війни: базові постулати, завдання та структура міфотворення. *Український психологічний журнал: збірник наук. праць КНУ ім. Т. Шевченка*. Київ. 2018. № 1(7). С. 58–73

Казьмирчук Г. Націоналізм. *Історія в термінах і поняттях. Довідник*. За ред. Орлової Т.В. Київ, 2014.

Леві-Строс К. Структурна антропологія. Київ: Основи, 1997.

Легеза О. Концепція міфу у творчості Ролана Барта. *Вісник Львівського університету. Серія: Філософсько-політологічні студії*. 2019. Вип. 23. С. 54–59.

Сюта Г.М. Лінгвософія опозиції «свій – чужий» у текстах періоду російсько-української війни. *Українська мова*. 2023. № 2. С. 3–34. <https://doi.org/10.15407/ukrmova2023.02.003>

Сюта Г.М. Мислеобраз «війна» в українській мовній картині світу: оновлення лінгвоментальних профілів. *Україністика дома й у світі: на вістрі часу*. Оломоуць, 2024. С. 17–36. <https://doi.org/10.5507/ff.25.24466187>

Тараненко О. Троп. *Українська мова. Енциклопедія*. Київ: Вид-во «Укр. Енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 2004. С. 820.

Тараненко О. Долання евфемізації в “мові війни” українського медійного та політичного дискурсу. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: *Журналістські науки*. 2017. № 883. С. 139–143

Яворська Г.М. Концепт «війна»: семантика і прагматика. *Стратегічні пріоритети*. Серія: *Філософія*. 2016. № 1. С. 14–23.

Barthes R. *Mythologies*. Paris: Éditions du Seuil, 1970.

Kravets L., Siuta G., Semashko T., Bobukh N. Cognitive-Assessment Content of Zoomorphic Metaphors in Contemporary Ukrainian and English Language Culture a Comparative Aspect. *World Journal of English Language*. 2023. Vol. 13. № 6. P. 439–448. <https://doi.org/10.5430/wjel.v13n6p439>

REFERENCES

- Barthes, R. (1970). *Mythologies*. Paris: Éditions du Seuil (in French).
- Boiko, O.D. (1970). Myth. *Encyclopedia of Modern Ukraine* (Vol. 21). Kyiv: Institute of Encyclopedic Research of the NAS of Ukraine. URL: <https://esu.com.ua/article-68964> (in Ukr.).
- Great Ukrainian Encyclopedia. URL: <https://vue.gov.ua/Хунта> (in Ukr.).
- Halushko, K.Yu. (2010). Nazism. *Encyclopedia of the History of Ukraine* (Vol. 7). Kyiv: Naukova dumka (in Ukr.).
- Holovatyi, M.F. (2006). Political mythology. Kyiv (in Ukr.).
- Horbenko, Yu. (2021). Features of myth usage in the hybrid Russian-Ukrainian war. *Visnyk of Lviv University. Series: Psychological Sciences*, 10, 32–38 (in Ukr.). <https://doi.org/10.30970/PS.2021.10.5>
- Kazmyrchuk, H. (2014). Nationalism. *T.V. Orlova (Ed.). History in terms and concepts: A reference book*. Kyiv: Taras Shevchenko National University of Kyiv (in Ukr.).
- Kravets, L., Siuta, G., Semashko, T., Bobukh, N. (2023). Cognitive-Assessment Content of Zoomorphic Metaphors in Contemporary Ukrainian and English Language Culture a Comparative Aspect. *World Journal of English Language*, 13(6), 439–448 (in Eng.). <https://doi.org/10.5430/wjel.v13n6p439>
- Legeza, O. (2019). The concept of myth in the works of Roland Barthes. *Visnyk of Lviv University. Series: Philosophical and Political Studies*, 23, 54–59 (in Ukr.).
- Lévi-Strauss, C. (1997). Structural anthropology. Kyiv: Osnovy. (Original work published 1958).
- Siuta, H.M. (2023). The linguophilosophy of the “self–other” opposition in texts of the period of the Russian-Ukrainian war. *Ukrainian Language*, 2, 3–34 (in Ukr.). <https://doi.org/10.15407/ukrmova2023.02.003>
- Siuta, H.M. (2024). The mental-image “war” in the Ukrainian linguistic worldview: Updating linguo-mental profiles. *Ukrainistics at home and abroad: At the cutting edge of time* (pp. 17–36). Olomouc (in Ukr.). <https://doi.org/10.5507/ff.25.24466187>
- Taranenko, O. (2004). Trope. *Ukrainian language. Encyclopedia* (p. 820). Kyiv: Vyd-vo “Ukr. Entsyklopediia” im. M.P. Bazhana (in Ukr.).
- Taranenko, O. (2020). Overcoming euphemization in the “language of war” of Ukrainian media and political discourse. URL: <http://surl.li/rwlzp> (accessed: 18.07.2020) (in Ukr.).
- Yavorska, H.M. (2016). The concept of “war”: Semantics and pragmatics. *Strategic Priorities. Series: Philosophy*, 1, 14–23 (in Ukr.).

Zelenin, V.V. (2018). Historical myth-design as a psychotechnology of modern information and psychological warfare: Basic postulates, tasks, and structure of myth-making. *Ukrainian Psychological Journal*, 1(7), 58–73 (in Ukr.).

Стаття надійшла до редакції
17.03.2025

Прийнято до друку 05.05.2025

Статтю опубліковано 29.09.2025

Received 17.03.2025

Accepted for publication

05.05.2025

Published on 29.09.2025

Lesya Fedorenko

LINGUAL PRAGMATICS OF THE POLITICAL MYTH AS A GENRE OF INFORMATIONAL DISTORTION OF THE REALITIES OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

The article characterizes the nature and effectiveness of myth as a form of cognitive weaponry and as an instrument of linguo-mental influence on the collective consciousness of society, which is actively employed by the aggressor state to distort information about the causes and events of the Russian-Ukrainian war. It is demonstrated that the media use of myths typical of hostile propaganda constitutes a powerful psycholinguistic technology for activating certain layers of historical memory in the collective consciousness while mentally “suppressing” others. This process is carried out through the manipulative use of a purposefully constructed lexicon (words, expressions, precedent units) and through the construction of texts that serve as manifestations of a distorted reality of war, whereby an imagined reality is produced and patterns of behavior desired by the aggressor are stimulated.

The article analyzes one of the key political myths – the myth of the “revival of Nazism and fascist ideology in Ukraine,” which Russian propaganda employs to justify aggression. The lingual pragmatics of lexical components, lexico-syntactic structures, and figurative means of mythologizing the discourse of the contemporary Russian-Ukrainian war are traced. It is emphasized that the study of the linguopragmatics of political-myth texts should become part of a demythologization strategy as a means of countering the hostile propaganda of the aggressor in the implementation of information-psychological operations against Ukraine.

Key words: myth, political myth, lingual consciousness, lingual pragmatics, lingual manipulation, metaphor, image.